
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מחשבה מדינית מודרנית - 56121

תאריך עדכון אחרון 05-11-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מדע המדינה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ליאור גלבר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: gilit.talrubinst@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ראשון 10-11 (חברה 4312-4313)

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

קורס יסוד במחשבה המדינית של ימינו. במרכזו הקאנון של הפילוסופיה הפוליטית בכלל וההגות הדמוקרטית בפרט. הקורס עוקב אחר ביסוס האינדיבידואל כאבן היסוד של ההגות המודרנית, אחר צמיחת המודרניזם והמדינה, שורשי ההומניזם והנאורות, עליית הליברליזם, השמרנות והסוציאליזם כמו גם יריביהם הטוטליטריים- הפשיזם, הנאציזם והקומוניזם. בקורס ניגע בשאלות הצדקת קיום המדינה ותפקידה; הקשר בין ערכים והמערכת המוסדית; תפיסות טבע האדם והחברה הראויה; וזרמיה השונים של הציונות אשר נוצרו בדיאלוג עם השיח הפילוסופי-פוליטי אירופאי.

מטרות הקורס:

1. הבנת יסודותיה הרעיוניים והחומריים של הדמוקרטיה המודרנית על מופעיה השונים
2. ניתוח טקסט בהקשרו תוך התחקות אחר הקשר בין ידע לכח, בין תנאים כלכליים חברתיים לבין הגות מדינית
3. טיפול בסוגיות ודילמות בנות זמננו בראי שורשיהן ההיסטוריים

תוצרי למידה

בסימו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. הכרת הקאנון של ההגות הדמוקרטית
2. יכולת ניתוח טקסט בקונטקסט היסטורי והשוואתי
3. פיתוח חשיבה אנליטית וביקורתית
4. פיתוח תזה ובניית טיעונים נורמטיביים
5. פיתוח תודעה אזרחית
6. טיפול בסוגיות קונטמפורריות בכלי המחשבה המדינית

דרישות נוכחות (%) :

80

שיטת ההוראה בקורס: הקורס כולל הרצאות תיאורטיות ומפגשי קריאה עם המתרגלים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

שער ראשון: תורת האמנה
שער שני: בעיית השלטון ועריצות הרוב
שער שלישי: אידאולוגיות: המאבק על החברה הראויה
שער רביעי: דמוקרטיה: בין ייצוגיות להשתתפות

חומר חובה לקריאה:

לותר, מרטין, ארבעה חיבורים תיאולוגיים (תל אביב: רמות-אוניברסיטת ת"א, 2001), עמ' 178-196, 11-24

דקארט, רנה מאמר על המתודה, (ירושלים: כרמל, תשס"ח), עמ' 23-61.

קאנט, עמנואל, "תשובה לשאלה: מהי נאורות?", מתוך מהי נאורות? מאמרים פוליטיים, (רסלינג: תל אביב, 2009), עמ' 7-16.

מקיאבלי, ניקולו, הנסיך, (ירושלים: דביר ושלם, תשס"ד), עמ' 3-18, 75-76, 80-89.

הובס, תומס, לויתן, פרקים י"ג-כ"א (הוצאת מאגנס 1962, הוצאת שלם, 2011).

קאנט, עמנואל לשלום הנצחי פרק ראשון ופרק שני סעיף ראשון שריר ראשון, שני, שלישי, עמ' 23-51.

לוק, ג'ון, המסכת השנייה על הממשל המדיני, (ירושלים: מאגנס, תשי"ט), רקים א-ד, ז, ט-יא.

רוסו, ז'אן ז'אק, על האמנה החברתית או עקרוני המשפט המדיני, (ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, תשס"ז) ספר א, ספר ב פרקים א, ג, ד, ח. ספר ג פרקים ד-ה, ו-י.

לוק, ג'ון, המסכת השנייה על הממשל המדיני, (ירושלים: מאגנס, תשי"ט), פרק ה עמ' 21-39.

סמית, אדם, עושר העמים, תרגמו מאנגלית: יריב עיטם ושמעון ענבל, (הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, 1996), עמ' 95-103.

מונטסקייה, על רוח החוקים, עמ' 37-60, 78-86, 147-156, הוצאת מאגנס.

המילטון אלכסנדר, מדיסון, ג'יימס וג'ון ג'יי, הפדרליסט (ירושלים: שלם, תשס"ב), עמ' 243-249, 65-70, 44-50
החוקה האמריקאית.

דה טוקוויל, אלכסיס, הדמוקרטיה באמריקה, (ירושלים: שלם, תשס"ט), עמ' 3-15, 89-100, 168-175, 259-290, 533-550.

הצהרת זכויות האדם והאזרח.

ברק, אדמונד, מחשבות על המהפכה בצרפת (ירושלים: שלם, תשנ"ט), עמ' 52-89, 99-124.

גביון ר ושפירא א. מבוא עמ' לח-מט. בתוך: המילטון, אלכסנדר, מדיסון וג'ון ג'יי, הפדרליסט (ירושלים: שלם, תשס"ב).

הגל, ג.ו.פ. "קווי-היסוד לפילוסופיה של המשפט", בתוך משנתו המדינית של היגל. תל אביב: הקיבוץ המאוחד, תשל"ו, הקדמה, סעיפים 142-160, סעיפים 181-188, סעיפים 257-259.

קאנט, עמנואל, הנחת יסוד למטאפיזיקה של המידות, ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י.ל. מאגנס, האוניברסיטה העברית, תשס"ג, עמ' 25-45, 74-86.

מרקס, קרל. המאניפסט הקומוניסטי. תל אביב: הקיבוץ המאוחד, תשמ"ה.

מרקס, קרל. "האידיאולוגיה הגרמנית", בתוך: כתבי שחרות. מרחביה: ספריית פועלים, תשכ"ו, עמ' 224-254.

מרקס, קרל. "עבודה שכירה והון", בתוך: כתבים נבחרים, כרך א'. מרחביה: ספריית פועלים, 1955, עמ' 43-62.

מרקס, קרל. "העבודה המנוכרת", בתוך: כתבי שחרות. מרחביה: ספריית פועלים, תשכ"ו, עמ' 234-254.

מרקס, קרל. "לביקורת המשפט של הגל: הקדמה", בתוך: כתבי שחרות. מרחביה: ספריית פועלים, תשכ"ו, עמ' 65-78.

מיל, ג'ון סטיוארט. על החירות. ירושלים: שלם, תשס"ז.

מיל, ג'ון סטיוארט. התועלתיות. ירושלים: מאגנס, תשל"ב, עמ' 16-29, 41-43.

Bentham, Jeremy. *An Introduction to the Principles of Morals and Legislation*.

Oxford: Clarendon Press, 1907, pp. 1-23, 29-32.

ארנסט רנאן, "מהו הלאום?", בתוך: לאומיות וזהות יהודית, בעריכת שלמה זנד, (תל אביב: רסלינג, 2009) עמ' 41-72.

מאצ'ני, ג'וספה. "חובות האדם", בתוך: משנות מדיניות בעת החדשה. ירושלים: מ. ניומן, 1975, כרך א', עמ' 352-358.

טלשיר, גייל. "בין תיאוריה ומעשה – גלגולם של מושאי ה"אידיאולוגיה"", פוליטיקה. גיליון 8, 2002, עמ' 48-69.

הרצל, בנימין זאב, מדינת היהודים, (ירושלים: הספרייה הציונית, תשמ"ו), עמ' 73-75; 66-68; 7-14. בורוכוב, דב, "מלחמת המעמדות והשאלה הלאומית" ו"הפלאטפורמה שלנו", מתוך הרעיון הציוני, בעריכת אברהם הרצברג, (ירושלים: כתר, 1970) עמ' 275-284.

ז'בוטינסקי, זאב, "רעיון בית"ר", מתוך כתבים: בדרך למדינה, כרך 11, (ירושלים: ע. ז'בוטינסקי, תש"י), עמ' 312-323.

סורל, ז'ורז'. "הרהורים על אלימות", בתוך: משנות מדיניות בעת החדשה. ירושלים: מ. ניומן, 1975, כרך א', עמ' 335-347.

מוסוליני, בניטו. "תורת הפשיזם", המחשבה הפשיסטית לגווניה. ת"א: ספריית פועלים, תשמ"ח, עמ' 165-180.

היטלר, א. "מאבקי" (Kampf Mein). תרגום: דן ירון. עריכה מדעית: פרופ' משה צימרמן וד"ר עודד היילברונר. (ירושלים, אקדמון: תשנ"ה).

וולף, וירג'יניה, חדר משלך. 1929. תרגום יעל רנן, ידיעות ספרים, 2004.

וולסטונקראפט, מרי. "הגנה על זכויות האישה", מתוך ללמוד פמיניזם: מקראה. ת"א: הקיבוץ המאוחד, 2006, עמ' 18-30.

מיל, ג'ון סטיוארט. "שעבוד הנשים", מתוך ללמוד פמיניזם: מקראה. ת"א: הקיבוץ המאוחד, 2006, עמ' 41-47.

רוסו, ז'אן ז'אק, "מאמר על יסודות אי-שוויון בין בני האדם", בתוך מאמרים, בעריכת יעקב גולומב,

(ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י.ל. מאגנס, תשס"ח), עמ' 149-161.

בקונין, מיכאל. "המדינה, החברה והיחיד", בתוך אידיאולוגיות פוליטיות מודרניות. ת"א: האוניברסיטה

הפתוחה, 2004, עמ' 218-237.

Goldman, Emma. *Anarchism and Other Essays*. New York: Mother Earth Publishing, 1917, pp. 53-73.

ניטשה, פרידריך. כה אמר זרתוסטרא. תל אביב: עם עובד, 2010, עמ' 53-71, 106-109, 125-127, 134-145, 189-195, 365-369, 391-403, 438-441.

ניטשה, פרידריך. "מבט על המדינה", מתוך: אנושי, אנושי מדי. ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס האוניברסיטה העברית, תשס"ח, עמ' 220-241.

Pateman, Carole. *Participation and Democratic Theory* (Cambridge: Cambridge University Press, 1970), 22-35.

Marshall, T.H. "Citizenship and Social Class", in *The Welfare State Reader*. Edited by Christopher Pierson and Francis G. Castles, Cambridge: Polity Press, 2000, pp. 32-41.

חומר לקריאה נוספת:

ובר, מקס, "האסקזה ורוח הקפיטליזם", מתוך האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם, (תל אביב: עם עובד, תשמ"ד), עמ' 76-90

סטיבן שייפין, המהפכה המדעית (תל-אביב: רססלינג, 2009) עמ' 25-40

מקיאבלי, ניקולו, דיונים על עשרת הספרים הראשונים של טיטוס ליוויוס, (ירושלים: שלם, תשע"א), עמ' 5-13, 270-271, 221-223, 136-140, 123-128, 31-42

Rawls, John, *Lectures on the History of Political Philosophy*, (Cambridge, MA: Harvard University Press, 2007), pp. 41-53, 73-93.

Hampton, Jean, *Hobbes and the Social Contract Tradition*, (Cambridge: Cambridge University Press, 1986)

Sorell, Tom. "Hobbes's Moral Philosophy" in *The Cambridge Companion to Hobbes's Leviatan*, Patricia Sprinborg eds., (Cambridge: Cambridge University Press, 2007), pp.128-156.

Rawls, John, *Lectures on the History of Political Philosophy*, (Cambridge, MA: Harvard University Press, 2007), pp. 103-137.

Shklar, Judith N., "Reading the Social Contract", in *Political Thought and Political Thinkers*,

Stanley Hoffmann ed., (Chicago: The University of Chicago Press, 1998), pp. 262-275

Campbell, R.H and Skinner, A.S. "General Introduction", in *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*, (Indianapolis: Oxford University Press, 1976), pp. 11-18, 34-50

גביון. ר. ושפירא. א. מבוא, עמ' יא-לז. בתוך: המילטון, אלכסנדר, מדיסון, ג'יימס וג'ון ג'יי, הפדרליסט (ירושלים: שלם, תשס"ב)

Burke, Edmund, "Speech on Conciliation with America", March 22, 1775, <http://www.let.rug.nl/usa/D/1751-1775/libertydebate/burk.htm>

דרווין, צ'רלס. "מוצא המינים ומלחמת הקיום", בתוך: משנות מדיניות בעת החדשה. ירושלים: מ. ניומן, 1975, כרך א', עמ' 592-601.

וובר, מ, הפוליטיקה בתורת מקצוע, שוקן, 1961

טלמון, יעקב. רומנטיקה ומרי: אירופה 1815-1848, (תל אביב: עם עובד, 1973).

Herder, Johann Gottfried. "Another Philosophy of History for the Education of Mankind", in *Another Philosophy of History and Selected Political Writings*. Indianapolis: Hackett Publishing Company, 2004, pp. 23-32

Fichte, Johann Gottlieb. "Addresses to the German Nation", in *The Nationalism Reader*. New Jersey: Humanities Press, 1995, pp. 62-70.

Jonathan Israel, *Radical Enlightenment* (Oxford: Oxford University Press, 2001), pp. 3-13.

פרודון, פייר-ז'וזף. "קניין מהו?", בתוך משנות מדיניות בעת החדשה. ירושלים: מ. ניומן, 1975, כרך א', עמ' 322-331.

Saint-Simon, Henri. *Selected Writings*. Oxford: Blackwell Press, 1952, pp. 1-11.

שלמה אבינרי, משנתו החברתית והמדינית של קארל מרקס, ת"א: הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1976.

דה-שליט, אבנר. סוציאליזם. ת"א: משרד הבטחון, אוניברסיטה משודרת, 1994, עמ' 9-32.

Shapiro, Ian. "Classical Utilitarianism", in *The Moral Foundations of Politics*. New Haven & London: Yale University Press, 2003, pp.18-36.

Renan, Ernest. "Qu'est qu'une Nation?, 1882", in *The Dynamics of Nationalism: Readings in its meaning and development*. Princeton: D. Nostrand company, 1964, pp. 9-10.

ולואה, ג'ורג'. "המהפכה הלאומית, לאומנות וסוציאליזם" בתוך המחשבה הפאשיסטית לגוניה. תל אביב: ספריית פועלים, 1988, עמ' 132.

גובינו, ארתור. "אי שוויון בין הגזעים", בתוך משנות מדיניות בעת החדשה כרך שני. עמ' 600-603.

רוקו, אלפרדו. "הדוקטרינה המדינית של הפשיזם", בתוך: משנות מדיניות בעת החדשה. ירושלים: מ. ניומן, 1975, כרך א', עמ' 648-652.

מבט אחר:

הסרט "הנחשול" (1981). ניתן לראות בצפייה ישירה בחינם עם תרגום לעברית איגלטון, טרי. "מהי אידיאולוגיה", מבוא - אידיאולוגיה. תל אביב: רסלינג, 2006. עמ' 11-40.

Freeden, Michael. *Ideologies and Political Theory*. Oxford: Oxford University Press, 1996, pp. 47-95.

Toulmin, Stephen, *Cosmopolis: The Hidden Agenda of Modernity*, (Chicago: Chicago University Press, 1990)

Scott, James C., *Seeing Like a State: How Certain Schemes to Improve the Human Condition have Failed*, (New York: Yale University, 1998)

שומפטר, ג'וזף. "תיאוריה אחרת על דמוקרטיה", מתוך: שמואל נח איזנשטדט, עמנואל גוטמן ויעל עצמון (עורכים), מדינה וחברה. תל אביב: עם עובד, 1984, עמ' 174-187.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 6 %

הגשת עבודה 25 %

הגשת תרגילים 69 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחינים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: